



Energidepartementet,
Postmottak 8148 Dep.
0033 OSLO

Deres ref:
25/243

Vår ref:
25/00356

Bergen, 30.04.2025

Høring – forslag til forskrifter under havbunnsmineralloven.

Viser til brev fra Energidepartementet datert 05/02/2025 – Ref 25/243.
Vedlagt oversendes høringssvar fra Havforskningsinstituttet.

Vennlig hilsen

Geir Lasse Taranger
Forskningsdirektør

Frode Vikebø
Programleder

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten underskrift. Innholdet er godkjent faglig gjennom prosess for rådgivning

Høringssvar - forslag til forskrifter under havbunnsmineralloven.

Forfattere: Terje van der Meeren, Tina Kutti og Frode B. Vikebø

Sammendrag:

Energidepartementet har sendt utkast til tre forskrifter på høring, og Havforskningsinstituttets høringssvar vil omfatte en av disse: forskrift til havbunnsmineralloven. I denne forskriften savner vi en mer utfyllende definisjon av miljøbegrepene som er benyttet i teksten, og hvilke typer av data dette omfatter.

Videre er det en logisk brist at en søknad om undersøkelsestillatelse skal inneholde opplysninger om kjente miljøforhold og eventuell miljøpåvirkning av undersøkelsesaktivitet i et område, samtidig som det aller meste av det åpnete området er uutforsket og miljødata derfor mangler. Dette åpner for uregulerte undersøkelser av miljø før en søknad etter Havbunnsmineralloven, uten krav til nødvendig vitenskapelig kompetanse eller vitenskapelig tilgang og validering av innsamlede data. Det åpner også for søknader uten kunnskap om miljødata. Det bør derfor stilles som krav at områder hvor aktører vil søke tillatelser etter havbunnsmineralloven, enten må være undersøkt på forhånd etter vitenskapelige metoder av kompetente institusjoner, eller at slik datainnhenting skjer etter *forskrift om datainnsamling og dokumentasjon i mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen* som nå er på høring hos Sjøkeldirektoratet. Det er svært viktig at datainnhenting er regulert etter vitenskapelige metoder og kriterier angitt av International Seabed Authority sin *Draft guidelines for the establishment of baseline environmental data* (ISBA/27/C/11), eller en tilsvarende norsk standard. Arbeid med å etablere en slik standard bør eventuelt settes i gang snarest. Utkastet til forskrift under havbunnsmineralloven anfører krav om fiskerikyndig person om bord ved geokjemiske undersøkelser. En vesentlig økologisk verdi ved mineralleting og utvinning på havbunnen er knyttet til biologiske forhold, og det er derfor svært viktig at en biolog med dokumentert og godkjent kompetanse på dyphavsfauna også må være om bord ved bunnundersøkelser og utvinning. Dette kan forebygge skade i habitater med særlig sårbare biologiske eller økologiske ressurser, inkludert for arter som er ukjente for vitenskapen. Det er spesielt viktig at en biolog om bord skal ha en rådgivende funksjon for undersøkelsen innenfor sitt fagområde og må derfor sikres en fri og uavhengig stilling. For å sikre en nøytral vurdering av arts mangfold og økologiske forhold må biologen være uavhengig av rettighetshaver.

Miljødata som biologiske, kjemiske, hydrografiske og hydrodynamiske data med tilhørende biologiske prøver må være fritt tilgjengelige for forskning, næring og forvaltning, og taushetsplikt bør ikke gjelde for disse typene data. Biologiske data og prøver må sendes til og oppbevares ved et offentlig fagmiljø med nødvendig kompetanse på området. Utkastet til forskrift utelukker ikke undersøkelser eller prøvetaking på eller i nærheten av hydrotermale strukturer. I regjeringens høringsbrev av 26.06.2024 om «*Høring av arealforslag – Utlysning av områder for mineralvirksomhet på havbunnen*» slås det fast at «*Utvinning av aktive hydrotermale strukturer vil ikke tillates*». Forskriften bør derfor slå fast at rettighetshaver ikke kan ta prøver på eller i nærheten av aktive hydrotermale strukturer.

Høringsinnspill:

Havforskningsinstituttet viser til tidligere høringsuttalelser der vi påpeker alvorlige mangler i kunnskapsgrunnlag for konsekvensvurdering ved åpningsprosessen, og manglende tempo og krav til standardisering av slik kunnskapsinnhenting for biologiske, økologiske, oseanografiske og hydrodynamiske forhold

(<https://www.regjeringen.no/contentassets/613111b7e02c464ca95b3e5bb364cc14/havforskningsinstituttet.pdf?uid=Havforskningsinstituttet>). I tillegg anbefaler vi å utelukke blokker foreslått som overlapper med kjente sårbare bunnhabitater og at minst 30 % av utlysingsareal innenfor 5 delområder utelates for å sikre bevaring av representative økosystemer i henhold til naturavtalen

(<https://www.regjeringen.no/contentassets/a7cb434e08e749bcb80c5ee3a333ce/havforskningsinstituttet.pdf?uid=Havforskningsinstituttet>). Når det nå foreligger utkast til forskrifter for å fastsette bestemmelser som det er behov for i denne virksomhetens første fase, og der det skal tildeles tillatelser og gjøres undersøkelser og datainnsamling i områdene omfattet av Havbunnsmineralloven, vil vi peke på en del forhold som er viktige for kunnskapsinnhenting i de åpne områdene.

Energidepartementet har sendt ut utkast til tre forskrifter på høring:

- 1) forskrift til havbunnsmineralloven
- 2) forskrift om Havbunnsmineralregisteret
- 3) forskrift til havbunnsmineralloven kapittel 8 om erstatning til norske fiskere

Av disse omfatter høringsinnspillet fra Havforskningsinstituttet kun 1), forskrift til Havbunnsmineralloven:

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§2. Definisjoner.

Utkastet til forskriften benytter ulike begreper for miljø uten at dette er klart definert. Det vises til Havbunnsminerallovens definisjoner, men her er heller ikke miljøbegreper definert. I utkastet til forskrift til havbunnsmineralloven er for eksempel begrepene «*miljø*», «*miljøforhold*», «*miljøpåvirkning*» og «*miljørelaterte*» benyttet, sistnevnte spesifisert som «*data, materiale og opplysninger*». Det fremgår ikke om disse miljøbegrepene omfatter biologiske, kjemiske, hydrografiske eller hydrodynamiske data. Med kjemiske data menes her kjemiske forbindelser og grunnstoffer oppløst eller som utfelte partikler fritt i vannet. En nærmere og mer enhetlig definisjon av hva som menes med miljøbegrepene vil derfor være nødvendig.

Kapittel 2. Undersøkelsestillatelse

§3. Søknad om undersøkelsestillatelse.

I første ledd omfatter punktene d. og e. beskrivelse av kjente miljøforhold og vurdering av eventuell miljøpåvirkning av planlagte undersøkelser med mulige avbøtende tiltak. Her er det uklart hva «*miljøforhold*» og «*miljøpåvirkning*» omfatter. For eksempel er det aller meste av åpnet havområde ukjent med hensyn til biologiske, kjemiske, hydrografiske eller hydrodynamiske forhold. Det er derfor vanskelig å se at en søknad om undersøkelsestillatelse kan gjøre rede for miljøforhold eller mulig miljøpåvirkning på en adekvat måte, uten at det er foretatt slike undersøkelser på forhånd. Ut fra havbunnsmineralloven (§1-5 e.) er en «*rettighetshaver: en fysisk eller juridisk person som etter loven her eller tidligere lovgivning har fått en tillatelse til undersøkelse eller utvinning av mineralforekomster....*», med andre ord en tillatelse som er gitt ved søknad om undersøkelse eller utvinning etter tidligere lovgivning eller foreliggende forslag til forskrift. Med mindre det allerede foreligger vitenskapelige undersøkelser, betyr dette at undersøkelser før søknad om undersøkelse eller utvinning vil måtte foregå uten en rettighetshaver, det vil si helt utenfor forskrift til havbunnsmineralloven eller forskrift om datainnsamling og dokumentasjon i mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen som nå er sendt på høring fra Sjøkeldirektoratet. Hvis slike uregulerte undersøkelser gjennomføres av ikke-vitenskapelige institusjoner med

manglende eller begrenset kompetanse på vitenskapelig metodikk og dyphavsbiologi, er det fare for at kvaliteten på innsamlede data ikke kan sikres eller valideres. Det kan heller ikke i dette tilfellet stilles krav til vitenskapelig kompetanse for aktører og undersøkelser, eller vitenskapelig tilgang til data. En slik situasjon er ikke ønskelig for en kunnskapsbasert forvaltning av havområdene våre.

Forslaget i første ledd for punktene d. og e. med formuleringer som «*beskrivelse av kjente miljøforhold*» og «*vurdering av eventuell miljøpåvirkning*», betyr at en søknad om undersøkelsestillatelse eller utvinningstillatelse kan være helt uten informasjon om biologiske, kjemiske, hydrografiske eller hydrodynamiske forhold, dersom slike data ikke finnes. Områder hvor aktører vil søke tillatelser etter havbunnsmineralloven, må enten være undersøkt på forhånd etter vitenskapelige metoder av kompetente institusjoner når det gjelder alle typer miljøforhold vi har pekt på ovenfor, eller slike data må samles inn i forbindelse med undersøkelser etter at tillatelse er gitt. Sistnevnte betyr at datainnhenting vil være regulert av forskriften fra Sjøkeldirektoratet. Det er derfor viktig at datainnhenting under Sjøkeldirektoratet sin forskrift er regulert etter vitenskapelige metoder og kriterier angitt av International Seabed Authority sin *Draft guidelines for the establishment of baseline environmental data* (ISBA/27/C/11), eller en tilsvarende norsk standard. En norsk standard bør blant annet inneholde følgende spesifikke krav:

- 1) hvilke økosystemkomponenter som rettighetshaver må undersøke og beskrive på en tilfredsstillende måte (fra mikro til megafauna, i, på og ved bunnen, samt i de frie vannmassene),
- 2) hvor mange stasjoner en miljøundersøkelse minimum må inkludere avhengig av undersøkelsesområdets størrelse, heterogenitet og biologiske beskaffenhet,
- 3) gjentatte undersøkelser for å få et mål på hvordan økosystemets beskaffenhet varierer over sesonger og mellom år.

For å utarbeide en skisse til en norsk standard for et slikt innsamlingsprogram, bør det snarest utnevnes en ekspertkomité med representanter fra flere forskjellige forskningsinstitutter, med ekspertise fra forskjellige relevante fagdisipliner.

Innsamlede miljødata av typene biologiske, kjemiske, hydrografiske eller hydrodynamiske data bør alltid være offentlig tilgjengelig.

§5. Meddelelse av opplysninger i forbindelse med undersøkelser mv.

I andre ledd pekes det på at fartøy som gjennomfører geofysiske undersøkelser, skal ha fiskerikyndig person om bord. Havforskningsinstituttet har i sitt høringssvar til Sjøkeldirektoratet vedrørende utkast til forskrift om datainnsamling og dokumentasjon i mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen, pekt på behov for å ha en biolog med dokumentert og godkjent kompetanse på dyphavsfauna om bord ved bunnundersøkelser. Dette kan forebygge skade i habitater med særlig sårbare biologiske eller økologiske ressurser, inkludert for arter som er ukjente for vitenskapen. Det er spesielt viktig at en biolog om bord skal ha en rådgivende funksjon for undersøkelsen innenfor sitt fagområde og må derfor sikres en fri og uavhengig stilling. For å sikre en nøytral vurdering av arts mangfold og økologiske forhold må biologen være uavhengig av rettighetshaver.

I fjerde ledd nevnes innsendelse av data, registreringer og resultater til Sjøkeldirektoratet. Her bør det spesifiseres at dette spesielt gjelder biologiske, kjemiske, hydrografiske og hydrodynamiske data med tilhørende metodikk for innsamling, og at disse må lagres på en sikker måte og være fritt tilgjengelige for forskningsinstitusjoner. Dette vil være svært viktig for å øke kunnskapen om bunnøkosystemer i det åpnete området.

Kapittel 3. Utvinningstillatelse m.v.

§6. Søknad om utvinningstillatelse.

I første ledd, punktene d. og e., er våre innspill analoge med §3 første ledd, punktene d. og e. (se ovenfor). Tilstrekkelig datainnsamling etter standardiserte og anerkjente vitenskapelige metoder av biologiske, kjemiske, hydrografiske og hydrodynamiske forhold, f.eks. i samsvar med ISBA/27/C/11, må være tilgjengelig før tillatelse til utvinning vurderes. Det må særlig legges vekt på biologisk mangfold, konnektivitet samt økologisk struktur og funksjon.

§8. Kriterier for tildeling av utvinningstillatelser og utøvelse av virksomhet i henhold til utvinningstillatelser mv.

Første ledd handler om saklige og objektive kriterier for å gi utvinningstillatelser. Her savnes et kriterium om biologisk kompetanse for å vurdere sårbarhet av bunnsamfunn og funn av arter som kan være nye for vitenskapen (jfr. vår kommentar ovenfor til §5, andre ledd).

Kapittel 4. Innsamling, opplysninger, dokumentasjon og taushetsplikt

§10. Innsamling, innsendelse og rapportering av data, materiale og opplysninger.

I andre ledd står det at «Sokkeldirektoratet kan fastsette krav til innsamling, rapportering og innsendelse av data, materiale og opplysninger». Dette bør endres til at Sokkeldirektoratet vil fastsette krav. Videre bør det spesifikt henvises til forskrift om datainnsamling og dokumentasjon i mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen der biologiske, kjemiske, hydrografiske og hydrodynamiske data med tilhørende metodikk for innsamling må være spesifisert og gjennomført etter retningslinjer for baselinjeundersøkelser etter International Seabed Authority sin guide ISBA/27/C/11 eller en tilsvarende norsk standard, se våre kommentarer ovenfor for §3, første ledd.

Miljødata med tilhørende biologiske prøver må være fritt tilgjengelige for forskningsinstitusjoner, og taushetsplikt bør ikke gjelde for denne type data.

I tredje ledd åpner ordene «*som hovedregel*» at prøvetaking i noen tilfeller kan foregå uten filming. Dette er svært lite ønskelig fordi videofilming er meget viktig dokumentasjon for biologisk liv på havbunnen, jfr. Mareano-undersøkelsene. Ordene «*som hovedregel*» bør derfor fjernes.

§11. Oppbevaringsplikt.

I første ledd brukes ordet «*miljø*» som ikke er definert, se våre kommentarer ovenfor til §2. Videre står det at «*Rettighetshaver skal oppbevare materiale og opplysninger som kan ha betydning for forvaltningen...., herunder informasjon om miljø*». På samme måte som for § 10 bør Sokkeldirektoratet konsultere Miljødirektoratet for vurdering av om tilintetgjøring av data eller prøver er akseptabelt. Miljødata bør ikke oppbevares av rettighetshavere, men i en offentlig database som alle rettighetshavere og forskningsmiljøer kan bruke. Dette vil sikre nødvendig tilgjengelighet for både forvaltning, næring og forskning. Det bør i denne sammenheng være et krav om at biologisk materiale skal sendes til og oppbevares ved et offentlig fagmiljø med nødvendig kompetanse på området (f.eks. Naturhistorisk museum), og at rettighetshaver står for kostnaden ved å opprettholde en slik samling av biologiske prøver og arter.

§12. Taushetsplikt.

Vi har forståelse for at geokjemiske og geologiske data kan være underlagt taushetsplikt, men miljødata av kategorien biologiske, kjemiske, hydrografiske eller hydrodynamiske data bør ikke være underlagt taushetsplikt og derved være fritt tilgjengelige for vitenskapen og andre relevante brukere.

§14. Beskyttelse av aktive hydrotermale strukturer mv.

I regjeringens høringsbrev av 26.06.2024 om «*Høring av arealforslag – Utlysning av områder for mineralvirksomhet på havbunnen*» slås det fast at «*Utvinning av aktive hydrotermale strukturer vil ikke tillates*». Det er derfor underlig at forskriften her i §14, tredje ledd, gir Sjøkeldirektoratet anledning ved enkeltvedtak eller forskrift til å fastsette nærmere bestemmelser

om «*undersøkelser på og i nærheten av aktive hydrotermale strukturer*» eller ta prøver av aktive hydrotermale strukturer. Det bør slås fast at rettighetshaver ikke kan ta prøver på eller i nærheten av aktive hydrotermale strukturer.

På lignende måte bør større konsentrasjoner av svamp og korall hensyntas. Svampeskog og korallskog er rødlistet i Norsk Rødliste for Naturtyper, står på OSPAR sin liste over truede og minkende habitat og er definert som VME (e.g. sårbare marine økosystemer) av ICES. Det bør derfor tydelig framgå, at på lik linje som for annen industri (i.e. petroleum, akvakultur og fiskeri), vil der være strenge begrensninger til hvilken aktivitet som kan tillates nær slike forekomster. Fjerning av disse naturtypene for å utvinne mineraler fra havbunn vil være i strid med nasjonale og internasjonale avtaler for beskyttelse av sårbar og truet natur.